Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 18, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 13. DEC. (DEC. 13), 1943 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 242

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Državni tajnik Hull naslovil ostro svarilo satelitom Nemčije

Bolgarija, Rumunija in Ogrska naj se umaknejo iz vojne, če se hočejo izogniti strahovitemu porazu. Američani sestrelili 138 nemških bojnih letal v napadu na Emden.—Čete pete ameriške in osme britske armade obkrožile nemško silo pri Mignanu na italijanski fronti.—Moskva naznanila okupacijo Znamenke in Kirovke.—Zavezniki bombardirali japonske baze

Washington, D. C., 12. dec.—Državni tajnik Cordell Hull in senator Connally, načelnik odseka za zunanje zadeve, sta posvarila Bolgarijo, Rumunijo in Ogrsko, satelite nacijske Nemčije, da bi bila velika neumnost, če ostanejo v vojni in trpele posledice strahovitega poraza in usode, ki čaka Nemčijo. Oba sta ob drugi obletnici napovedi vojne Ameriki po teh satelitih namignila, da lahko pričakujejo gotove koncesije s strani zaveznikov, če se takoj umaknejo iz vojne.

Izjavi Hulla in Connallyja, objavljeni po razgovorih med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom v Teheranu, Perzija, in turškim predsednikom Inonujem v Kairu, sta povzročili ugibanja o možnosti skorajšnje zavezniške invazije Balkana.

"Ali sateliti nacijske Nemčije računajo na našo velikodušnost, da bomo prizanesli njihovim ljudstvom, ni znano," je rekel Hull. "Vedeti morajo že sedaj, da bodo morali prevzeti odgovornost za vse posledice, ki pridejo, če vztrajajo v vojni."

Poročila iz Londona se glase, da je Bolgarija, ki ni v vojni z Rusijo, odredila splošno mobilizacijo.

London, 12. dec.—Nemška letalska sila je doživela strahovit poraz, ko so ameriški letalci bombardirali Emden, pristaniščno mesto. Američani so sestrelili 138 nemških bojnih letal v spopadu v zraku, sami pa so izgubili 17 bombnikov.

Zavezniški stan v Alžiru, 11. dec. — Ameriške in britske čete so po ljutih bitkah izolirale nemško vojaško trdnjavo pri Mignanu v dolini, kjer se odpira pot proti Rimu, in zasedle cesto in železniško progo med to trdnjavo in Cassino, deset milj severozapadno, se glasi naznanilo.

Oddelki pete ameriške armade so prebili nemško bojno črto in okupirali goro Samucro na severni strani strategične doline nad Mignanom, dočim so druge zavezniške enote začele prodirati proti drugi nemški obrambni črti. Poročila trdijo, da je nemška oklopna divizija utrpela velike izgube v bitkah z zavezniki.

Kanadske čete zdaj naskakujejo nemške pozicije v hribih v bližini Jadranskega morja s podporo oklopnih enot osme britske armade in so že izvojevale več uspehov.

Italijanske čete so šle v akcijo proti Nemcem na strani pete ameriške in osme britske armade. Udeležile so se operacij, ki so rezultirale v okupaciji grebenov Magigiorskega in Caminskega gorovja, ki ščitijo dostope do Rima. Italijane, bivše zaveznike Nemcev, so Američani in Angleži opremili z modernim orožjem.

Znamenja so se pokazala, da se Nemci pripravljajo na zapustitev pozicij ob drugi bojni črti kot posledica močnega pritiska zavezniške sile. Uradna poročila pravijo, da Nemci požigajo vasi v centralnem delu bojne črte.

Bern, Švica, 11. dec. — Zavezniški letalci so včeraj metali bombe na Sofijo, glavno mesto Bolgarije, ki so ubile mnogo ljudi in porušile več poslopij, se glasi radijsko poročilo iz bolgarske prestolnice. Napad je trajal poldrugo uro in je bil tretji od 24. novembra.

Bombni napad je povzročil paniko v Sofiji. Poročila govore o demonstracijah in nemirih v bolgarskih mestih. Izgleda, da se premier Dobri Bojilov ne bo mogel dolgo ustavljati pritisku s strani ljudstva, naj se Bolgarija umakne iz vojne.

London, 11. dec. — Moskva je naznanila okupacijo Znamenke in Kirovke, železniških križišč, po ljutih bitkah z nemško silo. Ta je zdaj odrezana od cest v severnem delu krivine reke Dnjeper.

Stalin je v naznanilu dneva dejal, da je armada generala Ivana S. Koneva okupirala Znamenko, ključno točno komunikacijskega sistema ob krivini Dnjepra. V bitkah, ki so trajale tri dni, so Rusi ubili čez dva tisoč sovražnikov in razbili 23 nemških tankov. Sovjetske kolone so po okupaciji Znamenke začele prodirati proti Kirovogradu, nemški vojaški trdnjavi. Prve kolone so že prodrle do točke, ki je oddaljena samo dvanajst milj od Kirovograda.

Ljute bitke divjajo na ozemlju na severozapadni strani Kijeva, glavnega mesta Ukrajine. Moskva je priznala, da so se morale sovjetske čete umakniti iz nekaterih krajev pod pritiskom nemških oklopnih kolon. Nemško poveljstvo je zagnalo čez dva tisoč tankov v boj proti Rusmo na ozemlju južno od Malina, 60 milj zapadno od Kijeva in 30 milj vzhodno od Korostena.

Zavezniški stan na Pacifiku, 11. dec. — Ameriški letalci so ponovno bombardirali japonske mornarične in letalske baze na otoku New Britain, se glasi vest iz glavnega stana generala Douglasa MacArthurja. V napadih v zadnjih dneh so vrgli čez tisoč razstrelilnih in zažigalnih bomb na japonske baze.

Enote ameriške bojne mornarice so potopile pet japonskih ladij in transportov v bližini otoka New Britain. Ameriški bombniki so bombardirali japonske baze na Jaluitu in Miliju, otokoma v Maršalski grupi. Poročilo pravi, da so se vsi srečno vrnili v svoje oporišče po izvršenih napadih.

Čungking, Kitajska, 11. dec. — Kitajske čete so prodrle trinajst milj daleč po reokupaciji Čangteha, poroča poveljstvo. To trdi, da so Japonci izgubili 40,000 vojakov v bitkah s Kitajci v zadnjih petih tednih.

Sila bo morala vzdržati mir

Leeds, Anglija, 11. dec. — Dr. Cyril F. Garbett, yorški nadškof, je dejal, "da bo morala oborožena sila vzdrževati in ščititi mir v povojni dobi in nastopiti proti sleherni državi, ki bi ga ogražala. Velika Britanija in Amerika nista pred izbruhom sedanje vojne hoteli priznati dejstva, da mednarodni zakoni, če niso podprti s silo, ne morejo preprečiti agresije in vojne."

Kongresnik napadel pisatelja Adamiča

Protest proti širjenju komunistične propagande

Washington, D. C., 11. dec. — Kongresnik George A. Dondero, republikanec iz Michigana, je kritiziral vojni deparmtent, ker je založil ponatis 50,000 izvodov Adamičeve knjige "The Native's Return" za ameriške vojake. Knjigo je založila in izdala firma Harper Brothers l. 1934.

Dondero je dejal, da knjiga vsebuje komunistično propagando, Adamiča pa je označil za komunističnega sopotnika. Izjavil je, da je Diesov odsek, ki preiskuje neameriške aktivnosti, dognal, da je Adamič član več komunističnih frontnih organizacij.

Adamič se je že večkrat oglasil v Beli hiši in urad za vojne informacije ga smatra za veščaka o balkanskih zadevah. Kongresnik Dondero je citiral več stavkov iz Adamičeve knjige "My Native Land," ki je izšla v novembru, da dokaže, da je sopotnik komunistov. Dalje je rekel, da Adamič v svojih knjigah in člankih stalno priporoča balkanskim državam, naj se pridružijo sovjetski Rusiji. V svoji najnovejši knjigi trdi, da bi vsak poskus s strani Amerike in Velike Britanije glede vzdržanja režimov na Balkanu, ki jih ne bi sponsorirala Rusija, rezultiral v "umoru".

Dondero je rekel, da je ugotovil, da knjige, namenjene članom ameriške armade in mornarcie, izbere posebni svet, ki ga tvorijo reprezentantje založniških firm. Ti izberejo trideset knjig mesečno in 50,000 izvodov vsake se ponatisne in pošlje članom ameriške oborožene sile onstran morja. Armada dobi 40,000 izvodov izbrane knjige, mornarica pa 10,000.

Polkovnik Ray L. Troutman, upravitelj književnega oddelka armade, je dejal, da smatra Adamičeva dela za najboljša in najmodernejša o Jugoslaviji in da se že razpečavajo med ameriškimi vojaki onstran morja. Slično izjavo je podal kapitan John Reynolds, upravitelj književnega oddelka mornarice. Oba sta naglasila, da je bila Adamičeva knjiga "The Native's Return" že razpečana med vojake in da zdaj ni mogoče storiti ničesar v tem oziru.

Demokratska večina v kongresu okrnjena

Washington, D. C., 11. dec. — Smrti, resignacije in porazi pri nadomestnih volitvah so zmanjšali demokratsko večino v nižji kongresni zbornici. Demokratje imajo zdaj v zbornici 218 sedežev, republikanci 208, progresivci dva, farmer-laboriti enega in ameriška delavska stranka (New York) enega. Pet sedežev je izpraznjenih. Položaj sliči onemu v Hoovrovi administraciji, ko so imeli demokratje 219 sedežev v nižji kongresni zbornici, republikanci pa 214.

Načrt v prilog veteranom odobren

Washington, D. C., 11. dec. — Senatni odsek za vojaške zadeve je odobril načrt, da ameriški vojaki, ko se vrnejo domov, dobe vsoto od dvesto do petsto dolarjev. Dalje je sprejel predlog, da veterani ne plačajo dohodninskega davka na nakazano jim vsoto.

HULL SE STRINJA S STALIŠČEM BRITSKE VLADE

Titov apel za reprezentacijo v zavezniški komisiji

MIHAJLOVIČ OBSODIL PARTIZANSKI REŽIM

Washington, D. C., 11. dec. — Državni tajnik Cordell Hull je dejal, da se ameriška vlada popolnoma strinja s stališčem britske vlade, da so jugoslovanski partizani upravičeni do večje pomoči s strani zaveznikov nego četniki generala Mihajloviča.

(Britski državni minister Richard K. Law je prej izjavil v parlamentu, da Anglija nudi večjo pomoč osvobodilni armadi generala Tita nego Mihajlovičevi četniški sili iz enostavnega razloga, ker partizani vodijo večino bitk proti nemški okupacijski sili v Jugoslaviji.)

Hull je dalje rekel, da politika vseh zavezniških vlad je dostavljanje orožja sleherni jugoslovanski grupi, ki se učinkovito bori proti Nemcem. Združene države še niso vzele v pretres vprašanja, nanašajočega se na dostavljanje orožja v okviru mehanizma posojilno-najemninskega programa, toda transportacijski problem se ne tiče vprašanja smernic.

Doznava se, da ameriška vlada ne namerava pretrgati uradnih stikov z ubežno jugoslovansko vlado v Kairu, Egipt, v kateri ima Mihajlovič pozicijo vojnega ministra.

London, 11. dec. — Nedavno ustanovljena provizorična vlada generala Josipa (Tita) Broža je po radiopostaji Svobodna Jugoslavija naznanila, da bo prosila za pomoč na temelju posojilno-najemninskega programa, da bodo partizani lahko nadaljevali borbo proti nemški sili v Jugoslaviji, in za reprezentacijo v zavezniški posvetovalni komisiji, v katere področje spadajo sredozemske zadeve.

Mihajlo Petrović, besednik jugoslovanskega odbora v Londonu, ki podpira Titove partizane, je dejal, da bo partizanska vlada eventualno nadomestila jugoslovansko ubežno vlado v Kairu kot legalni režim Jugoslavije.

(Mihajlovič je kot po jugoslovanski ubežni vladi priznan vodja gerilskih grup v Jugoslaviji izjavil, da je Titov režim komunističen in da je prostor vseh jugoslovanskih rodoljubov v njegovi četniški sili. Mihajlovičevo izjavo vsebuje poročilo, ki ga je prejela ameriška časniška agentura United Press v New Yorku.)

Tito je naznanil, da so partizani pretrgali železniško progo med Ljubljano in Trstom v več krajih in da je bil promet med Slovenijo in kraji ob Jadranskem morju ustavljen.

Vpoklic očetov v armado odložen

Washington, D. C., 11. dec. — Bela hiša je naznanila, da je predsednik Roosevelt podpisal zakonski načrt, ki določa odložitev vpoklica moških, ki so postali očetje pred japonskim napadom na Pearl Harbor, v vojaško službo. Ti bodo prišli zadnji na vrsto. Vsi direktroji naborníh uradov v državah so dobili navodila, naj se ravnajo v smislu provizij načrta, ki je postal zakon, ko ga je Roosevelt podpisal. Možnost je, da bo Paul V. McNutt, načelnik komisije za mobilizacijo in dobavo moštva, čigar oblast je bila okrnjena kot posledica Rooseveltove akcije, resigniral.

Domače vesti

Naš pomorščak pogrešan

Hudson, Wyo. — Mrs. Homec, članica društva 183 SNPJ, je bila uradno obveščena iz Washingtona, da je njen sin Frank Homec, ki je tudi član omenjenega društva in kateri je služil v bojni mornarici, pogrešan. Članstvo ji želi, da se ji sin kmalu oglasi.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Dne 6. dec. — je v bolnišnici po kratki bolezni umrla Josephine Vidmar, roj. Kavšek, stara 57 let in doma iz Mleščeva pri Stični na Dolenjskem. V Ameriki je bila 32 let in zapušča moža, tri sinove (eden pri vojakih) in dve hčeri. — Dne 7. dec. je po večmesečni bolezni umrl Frank Svete, star 50 let in rojen v Preserju na Notranjskem. V Ameriki je bival 37 let.

Seja vseh odborov Sansa

Chicago. — Eksekutiva Sansa je na svoji seji 4. t. m. zaključila, da skliče zborovanje širšega odbora Slovenskega ameriškega narodnega sveta, ki se vrši v Chicagu 8. januarja 1944. Širši odbor, ki je raztresen po vsej Ameriki, šteje 40 članov; poleg teh spadajo zraven uredniki vseh slovenskih listov v tej deželi. Če se vsi udeleže seje, bo z eksekutivnimi člani vred okrog 75 zborovalcev. To bo prva seja vseh odborov Sansa.

ZOJSA pozdravil Titovo vlado

New York. — Združeni odbor jugoslovanskih Američanov je 6. decembra brzojavno pozdravil provizorično vlado Osvobodilne fronte v Jugoslaviji in ji obljubil vso mogočo podporo.

Vladna kriza v Bolgariji

Zunanji minister Šišmanov resigniral

Stockholm, Švedska, 11. dec. — Sem dospela poročila se glases, da je Jurij Šišmanov, bolgarski zunanji minister, resigniral po viharni debati v parlamentu, ki ni hotel odobriti njegove zunanje politike, in s tem v bistvu dal nezaupnico vladi.

"Ako vlada ne more preprečiti Nemcem uporabljanja Bolgarije kot vojaške baze, kar lahko izpremeni deželo v bojišče, mora biti nadomeščena z režimom, ki bo ščitil bolgarske interese," je dejal poslanec Nikolaj Mušmanov v teku ostre debate v parlamentu, ki se je sestal v zasedanju. Člani regentskega sveta so prej na svoji seji razpravljali o možnosti vstopa Turčije v vojno na strani zaveznikov.

Premjer Dobri Bojilov je prevzel pozicijo zunanjega ministra po resignaciji Šišmanova. Pričakuje se, da bodo nadaljnji člani kabineta odstopili.

Deportacija norveških študentov v Nemčijo

Stockholm, Švedska, 11. dec. — Poročilo iz Osla pravi, da je bila prva grupa norveških študentov, ki so se udeležili protinacijskih demonstracij, deportirana v Nemčijo. Nacijske avtoritete so takrat aretirale čez 1200 študentov. Švedska vlada in politične stranke so protestirale proti deportaciji norveških študentov.

Britska letala metala letake na Bukarešto

Stockholm, Švedska, 11. dec. — Britski letalci so metali letake na Bukarešto s svarilom, naj prebivalci zapuste mesto, ker bo rumunska prestolnica tarča masnega bombardiranja iz zraka. Poročila trdijo, da je več tisoč ljudi zapustilo mesto in odpotovalo v podeželske kraje.

Turška zunanja politika nespremenjena

Minister naglasil utrditev odnošajev z zavezniki

Ankara, Turčija, 11. dec. — Zunanji minister Numan Menemencioglu je dejal, da je konferenca v Kairu utrdila odnošaje med Turčijo in zavezniki, toda zunanja politika ni bila revidirana kot posledica razgovorov med turškim predsednikom Inonujem, predsednikom Rooseveltom in premierjem Churchillom.

Menemencioglu je dejal, da so se razgovorovi v Kairu nanašali na vojne in povojne probleme, da je bila razprava skoro brutalno odkritosrčna, zaeno pa je naglasil, da ni rezultirala v reviziji turške zunanje politike.

Minister je dalje rekel, da ne more razkriti detajlev razgovorov in sprejetih zaključkov o vojnih in povojnih problemih, toda vezi med Turčijo, sovjetsko Rusijo in Ameriko so prav tako močne kot vezi z Veliko Britanijo, s katero je turška vlada sklenila vojaško pogodbo pred štirimi leti.

Roosevelt se ustavil na Malti

Predsednik pohvalil branilce otoške trdnjave

Valletta, Malta, 11. dec.—Predsednik Roosevelt se je na svoji poti iz Kaira, Egipt, ustavil na tej britski otoški trdnjavi na Sredozemskem morju in s tem počastil junaško vojaško posadko, ki je obdržala otok v svojih rokah kljub silnim osiščnim bombnim napadom. Nemški in italijanski letalci so izvršili čez tisoč napadov na Malto.

Roosevelt se je mudil na Malti tri ure. Tja je prišel v spremstvu generala Dwighta D. Eisenhowerja, vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile v Sredozemlju; Harryja Hopkinsa; svojega zaupnika in svetovalca; admirala Williama D. Leahyja, šefa osebnega štaba; svojega osebnega zdravnika R. T. McIntira, in generalov W. B. Smitha, E. M. Watsona in Carla A. Spaatza.

Letalo, s katerim se je Roosevelt pripeljal, je pilotiral major Otis Bryan. Predsednika in njegove spremljevalce so pozdravili feldmaršal Gort, vrhovni poveljnik britske vojaške posadke, in člani njegove štaba.

"V imenu ameriškega ljudstva pozdravljam ljudstvo Malte in junaške brambovce," je rekel predsednik. "Storili so več kot svojo dolžnost v ljuti borbi za svobodo, pravičnost, dostojnost in človeš,tvo vsega sveta. Malta je stala sama v središču morja, svetel žarek v temi in svetilnik, kažoč v boljšo bodočnost, ki pride."

Roosevelt je po ceremonijah odletel neznanokam. Možnost je, da se bo ustavil v Londonu na svoji poti domov.

Angleški fašisti ne pridejo pred sodišče

London, 11. dec. — Angleški fašistični voditelji, ki so sodelovali z osiščnimi diktatorji pred izbruhom vojne, ne bodo prišli pred sodišče. Notranji minister Herbert Morrison je rekel v parlamentu, da ni nobene evidence proti njim, na kateri bi slonele specifične obdolžitve. To je bil njegov odgovor liberalcu Manderju, ki ga je opozoril na dejstvo, da ljudstvo zahteva akcijo proti fašistom, ki so kooperirali s Hitlerjem in Mussolinijem v predvojnih letih.

SENAT ODOBRIL ZVIŠANJE PLAČE ŽELEZNIČARJEM

Resolucija sprejeta z veliko večino glasov

BYRNESOVO SVARILO IGNORIRANO

Washington, D. C., 11. dec. — Resolucija, da se plača 1,100,000 železničarjem zviša za osem centov na uro, je bila sprejeta v senatu s 74 proti štirim glasovom, čeprav sta James F. Byrnes, direktor vojne mobilizacije, in Fred M. Vinson, direktor ekonomske stabilizacije, izjavila, da bo senat z odobritvijo resolucije uničil stabilizacijski program Rooseveltove administracije. Oba sta svarila, da je resolucija inflacijskega značaja.

Avtor resolucije je senator Harry S. Truman, demokrat iz Missourija. On je dejal, da je bila mezdna formula, uključena v resoluciji, dvakrat odobrena po predsedniku Rooseveltu, zaeno pa je pobil trditve, da je inflacijskega značaja.

Senator Alben W. Barkley iz Kentuckyja, vodja demokratske večine v višji kongresni zbornici, je zaključil dolgo debato z izjavo, naj senat stori svojo dolžnost in prevzame vso odgovornost. "Ko bo denar v obliki zvišanja plače razdeljen med železničarje, bo šel za živila in druge potrebščine," je dejal. "Oni, ki trdijo, da bo zvišanje povzročilo inflacijo, se motijo."

Proti resoluciji so glasovali senatorji Josia W. Bailey in Allen J. Ellender, demokrata, in Homer Ferguson ter Arthur H. Vanderberg, republikanca.

Zvišanje plače železničarjem za osem centov na uro je prvotno priporočal posebni odbor, katerega je imenoval predsednik Roosevelt, po zaslišanju voditeljev železniških bratovščin in reprezentantov železniških kompanij. Vinson ni hotel upoštevati priporočila in zavzel je stališče, da je v nasprotju z mezdno formulo "malega jekla", ki prepoveduje zvišanje plač za več kot petnajst odstotkov nad točko, ki je prevladovala v januarju l. 1941.

Resolucija je bila po sprejetju v senatu predložena nižji kongresni zbornici in gotovo je, da bo odobrena z veliko večino.

Partizani prebili nemške črte

Ljute bitke v centralni Bosni

London, 11. dec. — Partizanske čete so prebile nemške bojne črte ob Jadranskem morju in zasedle Biograd, luko, 20 milj južno od Zadra, velikega pristanišča. Poročilo ne omenja detajlev v zvezi z okupacijo.

Radio Berlin je naznanil, da so nemška bojna letala spet v akciji v Jugoslaviji, da zdrobe odpor partizanov. Slednji imajo morda le 30 do 40 letal. V akciji proti partizanom so nemški bombniki in bojna letala.

Komunike iz glavnega stana jugoslovanske osvobodilne armade pravi, da se ljute bitke nadaljujejo v centralni Bosni, v pokrajinah Tuzle, Zvornika in Kladanja na zapadni strani reke Drine. Partizani skušajo ustaviti splošno ofenzivo nemških in satelitskih čet.

Kanada razkrila izgube v Italiji

Ottawa, Kanada, 11. dec. — Vojni minister je naznanil, da kanadske izgube v Italiji in Sredozemlju so znašale do 24. novembra 3533. Število uključuje 713 ubitih, 2625 ranjenih in 195 pogrešanih vojakov.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto. $3.00 za pol leta. $1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., $7.50 za celo leto. $3.75 za pol leta; za inozemstvo $8.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cook County $7.50 per year, foreign countries $8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (December 31, 1943), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Naši vojaki in njihova pravica

Čudne reči se gode v kongresni zbornici v Washingtonu.

Predložen je bil zakonski načrt, ki je določal, da federalna komisija nadzoruje v prihodnjem letu volitve ameriških vojakov, pomorščakov in drugih, moških in žensk, ki so v službi strica Sama v Evropi, na Pacifiku in drugje in ki so volilni upravičenci.

Pravijo, da je že sedem milijonov moških in žensk v službi ameriške oborožene sile; morda jih je več. Vsekakor jih bo več ob času volitev v prihodnjem letu. Toliko milijonov volilcev zunaj dežele ni nobena šala. Sedem ali devet milijonov glasov lahko odloči volitve. Največja krivica bi pa bila, če bi bili ti milijoni ameriških državljanov in državljank oropani volilne pravice samo zato, ker ne bodo doma—ker se bojujejo in prelivajo svojo kri daleč od doma med drugim tudi zato, da bo Amerika še nadalje lahko svobodno volila.

Med zadnjo vojno je bilo čez tri milijone ameriških vojakov oropanih volilne pravice ob kongresnih volitvah leta 1918 in posledica je bila, da so bili večinoma izvoljeni reakcionarji, ki so potem ne samo ubili mirovno pogodbo, temveč so tudi pripečatili trinajstletno prohibicijo ameriškemu ljudstvu. Ameriški vojaki so zmagali na fronti, ampak njihova zmaga je bila doma vržena v koš.

Napredni, demokratični možje v Washingtonu so sklenili, da se ta krivica ne sme več ponoviti. Sestavili so načrt, kolikor mogoče praktičen, za glasovanje vojakov, kjer koli bodo, pri predsedniških in kongresnih volitvah v prihodnjem letu. Človek bi mislil, da bodo tudi najbolj zagrizeni burbonci v kongresu privoščili glasovanje vojakom vsaj iz patriotizma, če ne iz drugih razlogov. Pa ni tako. Burbonci v senatu—izolanacionalistični republikanci in "demokratje" iz južnih držav, ki se imajo zahvaliti le volilnemu davku v svojih državah, da imajo stolčke v Washingtonu—so načrt zavrgli in sprejeli predlog, da glasovanje vojakov vodijo posamezne države.

Burbonci v senatu niso rekli, da so proti glasovanju vojakov. O ne, cross my heart, nikakor ne! Vojaki naj le volijo—ampak oni so proti temu, da bi posebna federalna komisija v Washingtonu s pomočjo vojaške uprave kontrolirala vojaške volitve. Komisija bi skrbela, da vsi vojaki dobe glasovnico ob pravem času in poveljniki posameznih enot bi skrbeli, da se glasovnice pravočasno vrnejo na pravo mesto, kjer bodo preštete. To je edina praktična pot. Burbonci pa hočejo, da vsak vojak sam piše na svojo volilno oblast doma po takozvano "absentee ballot" in tja naj jo vrne, če bo volil. To pomeni toliko, da kdor se sam pobriga, naj voli—in čim manj se jih pobriga, tem bolje za burbonce. V južnih državah bodo pa pazili, da vojak, ki ni plačal volilnega davka, ne bo volil. . .

Republikanskim in demokratskim nazadnjakom najbolj vrši po glavi, da jih ne bi vojaki ogoljufali za volilno zmago, ki je tako trdno pričakujejo. To skrb so očitno izrazili, ko so označili načrt vojaškega glasovanja za "newdealsko zaroto." Kaj če bi Roosevelt spet kandidiral? Ali ne bodo vojaki in pomorščaki nekako moralno prisiljeni voliti svojega vrhovnega poveljnika? Ali ne bodo newdealski častniki vplivali na prostake? Strah in groza! Zarota!

Volilni načrt je bil odklonjen z motivacijo, da je protiustaven. Po ustavi je volilni aparat v rokah posameznih držav—nikjer pa ni v ustavi rečeno, da v izjemnih časih, kakor so med vojno, federalna oblast ne sme nadzorovati volitev med vojaki, ki so pod njeno kontrolo. (Predlagana volilna komisija za vojake bi bila sestavljena iz pristašev vseh prizadetih političnih strank.)

Kongres je že dovolil vojakom—in vrhovno sodišče je te dovolitve potrdilo—marsikaj, kar je v mirnem času le državna zadeva. Na primer med vojno ne sme nihče tožiti vojaka pred civilnim sodiščem za dolgove, niti država ali občina ga ne sme zarubiti zaradi zapadlih davkov. In vsega tega ni v federalni ustavi. Če so torej ti ukrepi veljavni, zakaj ne bi bil tudi ukrep, ki daje vojaku volilno pravico tam, kjer je—v Evropi, Afriki in Aziji? Zakaj bi vojak lahko imel vse svoje civilne pravice, le volilne pravice ne?

Volilni načrt za vojake, ki ga je senat vrgel v koš, ni dal moštvu in ženstvu v armadi in mornarici nobenih posebnih pravic ali predpravic, katerih ne bi bili deležni kot civilisti—izvzemši morda, da bi vojaki iz južnih držav lahko volili, čeprav ne plačujejo volilnega davka, ki je tudi protiustaven in skrajno nedemokratičen. Edin namen načrta je bil, da se glasovanje vojakov izvrši hitro in brez kakšnih ovir in glasovnice se vrnejo skupaj v posebnih pošiljkah ravnost v Washington, kjer bi federalna komisija preštela glasove.

Burbonci so že marsikaj sklenili v kongresu, čeprav je močno dišalo po neustavnosti in nazadnje je bilo ovrženo po vrhovnem sodišču. Zakaj ne bi tudi zdaj riskirali volilnega načrta za vojake?

Zadeva je jasna. Reakcionarji, republikanski in demokratski, ki še danes bolj sovražijo Roosevelta kot Hitlerja, se boje vojaških glasov. Če bi mogli vedeti, da bodo vojaki na njihovi strani, bi sprejeli z največjim veseljem vsak načrt—ker pa ne vedo in ker so v strahu, da jim glasovi milijonov vojakov lahko prekrižajo umazane načrte, bodo vojakom, če bodo le mogli, preprečili glasovanje.

Pri burboncih je strankarska politika njihovih starih privilegijev prva—in šele dolgo potem je pravica vojakov, šele dolgo potem je zmaga Amerike v tej vojni.

Glasovi iz naselbin

Važna priredba v metropoli

Cleveland.—V nedeljo popoldne, 12. decembra bomo imeli v naši metropoli zopet pomembno prireditev. Združeni odbor južnoslovanskih Amerikancev je povabil svetovno znanega virtuoza Zlatka Balokoviča, da gostuje na omenjeni dan v Narodnem domu na St. Clair Ave.

Zlatko Balokovič je violinist, da mu ni para. Poleg njega nastopijo tudi naši domači umetniki, in sicer solisti Glasbene matice in solisti pevskega zbora Abraševiča.

Program je razdeljen na dva dela: umetniški in politični. Ob tej priliki namreč nastopijo govorniki, ki bodo pojasnjevali o Združenem odboru južnoslovanskih Amerikancev. V imenu Slovenskega ameriškega narodnega sveta nastopi Etbin Kristan, v imenu Hrvaškega sveta Balokovič; nadalje sta povabljena Zarko Bunčič, ki je predsednik Srbskega vidovdanskega kongresa in dr. Popov od Bulgarskega narodnega sveta.

Torej ne pozabite tega pomembnega dneva. V nedeljo pohitimo vsi v Narodni dom na St Clair Ave. Pričetek ob pol treh popoldne.

Milan Medvešek.

Razno iz Clevelanda

Cleveland.—Letos imamo izredno lepo in suho jesen. Se še prav nič ne pozna, da smo že v začetku decembra.

Pred tednom je tukaj umrla Helena Sulak, rojena Šorn in stara komaj 20 let. Bila je rojena v Clevelandu in nekaj časa poročena. Njen mož se nahaja v vojni nekje na Pacifiku in o smrti svoje mlade in ljubljene žene menda še sedaj nič ne ve. Vzrok nagle smrti je bila srčna bolezen. Umrla je na drsalnem zabavišču (roller skating rink). Ko se je šetala v veselem razpoloženju, je padla in v osmih minutah izdihnila.

Njena starša, Martin in Karolina Šorn, sta zelo poznana v Clevelandu in tudi pri mnogih ljudeh iz drugih krajev, kajti restavracijo vodita že nad 26 let. Ko je bil podpisani še "lejdik in fraj" in še nisem imel svoje kuharice, sem pridno zahajal v Šornovo restavracijo na domačo hrano.

Poleg staršev in moža pokojna Helena zapušča tudi sestro in brata. Njen brat Martin je pred nekaj leti utonil v bližnjem jezeru. Torej je res nesrečna družina. Staršem, ostali družini in drugim sorodnikom moje iskreno sožalje!

"Kdo se upa", je bil naslov članka, ki je bil zadnje dni priobčen v Enakopravnosti. Spisal ga je Frank Kerže in se tiče bodočega miru—urejevanja držav po vojni. Pisec teh vrstic se v marsičem ne strinja z bratom Keržetom, ampak za ta članek mu dam najlepše priznanje. Prepričan sem, da se je dopadel tudi drugim, ki so ga čitali.

V Prosveti z dne 29. nov. sem čital dopis sestre Annie Widmar iz Benlda, Ill., v katerem opisuje tisti žalostni slučaj, ko je mati komaj čakala sina, da je prišel na dopust, kajti ni ga videla že 17 mesecev. Toda ko je prišel, jo je našel v bolnišnici, kamor se je morala podati na težko operacijo. In tisti čas, ko je bil sin doma, je visela med življenjem in smrtjo, kljub temu pa se je moral podati nazaj h kadru.

To je res žalosten slučaj, ampak ni edini. Takih slučajev je mogoče na stotisoče. Sedaj pa pomislimo, koliko žalosti in trpljenja so povzročili nacifašisti, ki so vsilili vojno in strašno klanje mirnim narodom. Ampak ne smemo pozabiti, da so bili tudi angleški toriji s Chamberlainom na čelu veliko krivi, ker so zasledovali svojo kramarsko politiko, kakor tudi v vseh prejšnjih vojnah. Prvi korak njih umazanega mešetarstva je bil v španski civilni vojni. Prav dobro so vedeli, da fašističnemu generalu pomagata zločinca Hitler in Mussolini. Prav lahko bi bili preprečili, ampak so hinavsko čakali, dokler niso bili revni lojalisti zadušeni v potokih krvi.

Ampak pri tem nima čistih rok niti naša ameriška vlada, ker je nastopila proti lojalistom z embargom. S tem je lojalistom odrekla vso pomoč, dasi so bili oni edina legalna in povsem demokratična vlada. Takrat so bili državniki vseh kapitalističnih držav tako kratkovidni, da niso videli, da Hitler in Mussolini vežbata svoje oborožene sile v Španiji za splošen evropski in svetovni požar. Kapitalizem je res slep.

Prav je in vse priznanje onim, ki pomagajo uničevati one, ki so pam usilili to strašno klanje in grozno uničevanje. Največje priznanje pa hrabrim ruskim narodom, ki se toliko žrtvujejo. Prav tako vse priznanje našim partizanom, ki se borijo proti tlačiteljem skoraj z nadčloveško silo.

V Proletarcu z dne 1. dec. sem čital apel znanega "Big Tonyja" Pomšiča iz Oaklanda, Cal., za podporo temu delavskemu listu. On apelira, da bi se vsak naročnik in prijatelj Proletarca spomnil lista s kako novo naročnino kot božično voščilo; komur to ni mogoče, naj bi pa prispeval kak copak v ta namen. Imenitna ideja, Tone! Slično idejo sem imel tudi jaz, ampak si me ti prehitel. Torej tvoj predlog ne samo podpiram, marveč bom k temu tudi pomagal, in apeliram tudi na druge prijatelje Proletarca, da pomagajo. Saj list ni samo potreben, marveč tudi vreden, da ga podpiramo.

Ker sem ravno pri Proletarcu, naj še omenim, da prinaša v vsaki številki imenitne članke in komentarje izpod peresa znanega delavskega borca Joškota Ovna. Vsi njegovi članki so naklonjeni Rusiji in sedaj tudi borbenim partizanom ali osvobodilni fronti. Posebno v zadnjem članku se je postavil, v katerem komentira odlok angleške vlade glede izpustitve Mosleyja, največjega angleškega fašista iz ječe.

Joško tudi od vsega začetka nabira prispevke za ruski relif. V njegovem zadnjem izkazu sem čital, da je moj stari prijatelj John Petkovšek iz Kokoma, Ind., prispeval pet dolarjev, Jože Britz pa dva dolarja. Tudi Jože Durn iz Clevelanda večkrat kaj pošlje Joškotu v ta namen. Pridružujem se tudi jaz s petimi copaki. Pri vsem tem moramo podpirati tudi ameriški Rdeči križ, našo pomožno akcijo in Sans. Ako bomo vse to podpirali, bomo podpirali dobro in pošteno stvar.

Anton Jankovich.

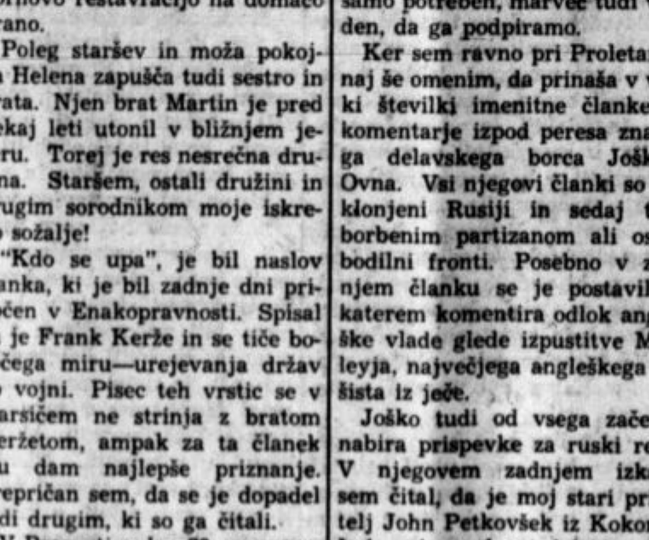

Mary Helms, članica unije pristaniščnih in skladiščnih delavcev v San Francisco, Cal., prodaja vojnohranilne bonde.

Delo v papirnicah gre rakovo

Monroe, Mich.—V tem mestu je že pričelo šepati delo v papirnicah. Neka družba je zaprla eno tovarno, druge papirnice pa so zadnji teden delale štiri do pet dni. Glavni vzrok je pomanjkanje surovega materiala: lesne kaše in starega papirja. Pred vojno so družbe importirale lesno kašo iz Kanade, Švedske in Rusije, in sicer okrog 70% porabe. Kot vse izgleda, bo šlo z delom vsak teden bolj počasi.

Zadnjič sem čital, da so mestni očetje predlagali, naj vlada uposli vojne ujetnike v lesni industriji v Kanadi, to je, da bi podirali drevje in ga pripravljali za tovarne, kjer delajo lesno kašo. Rečeno je bilo, če bi uposlili 50,000 teh ljudi v gozdovih, da bi bila s tem preprečena katastrofa, ki preti papirski industriji. Ampak ujetnike menda potrebujejo pri drugih delih. Če bi jih poslali v Kanado, bi pa ta dela ostala neopravljena.

Po mojem mnenju bi bilo še najbolje, če se čim prej ustavi to svetovno klanje. Potem bo za vse dovolj delovne sile na razpolago. Seveda, če bodo pravilno igrali karte, v dobrobit vsega človeštva. Obratno, če ne pride do poštenega miru, bo pa prišla nova katastrofa, kateri bodo ugladili pota.

Vojne niso mačje solze. Za vojno so odgovorna vsa ljudstva sveta, ne samo posamezne osebe, kar mnogi tako često klenkajo. Ljudje so odgovorni, ker dopuščajo razmere ali vzroke, iz katerih nastajajo vojne. In dosti teh vzrokov je tudi pri ljudeh samih.

Na mojem preko 20-letnem potovanju sem čestokrat o tem premišljeval in prišel do zaključka, da je to resnica. Razne mržnje so bile na dnevnem redu in uganjale so se razne vragolije. Živina ali zverina ne dela tega, zato ima tudi svetovni mir v svojem kraljestvu. Vsakdo hoče biti nekaj več, drugi je pa ničla. Enako je tudi med državami, kar zaneti svetovni požar. Povsod pridno polnijo mednarodno vrečo s človeškimi mržnjami. In kadar se napolni ta vreča, takrat se pa človeštvo znajde v svetovnem klanju.

Dokler se posamezniki in narodi ne zdramijo, pogledajo okrog sebe na preteklost, da bi videli svoje vragolije, bodo tudi slabi izgledi za trajen mir. Koliko je bilo že želja, da bi temu ali onemu razbili nos. Ko pride do tega, se pa cmerijo in mečejo krivdo le na drugega—na svojega nasprotnika. Drugje vidijo vzroke, pri sebi pa ne.

Frank Kroll.

Svet je norišnica . . .

Bellingham, Wash.—V Prosveti od 9. nov. je v mojem dopisu pomota. Rečeno je, da je naše društvo Bellinghamski Slovenci 293 SNPJ staro 40 let. Ne vem, kako je moglo priti do te pomote. Ne verjamem, da sem jaz zapisal to številko, pač pa številko 20, ker naše društvo je staro 20 let. Ustanovili smo ga leta 1923.

Že zadnjič sem poslal Prosveti dopis s prošnjo, da se to popravi. Dopis je bil objavljen 19. nov., toda brez popravka. Zakaj ni bilo popravljeno, ne vem. (Dopis s popravkom je bil objavljen 29. nov.—Ured.)

Vreme imamo še vedno toplo, samo ponoči je slana. Ako bi ne bilo megleno in deževno skoraj vsak drugi ali tretji dan, bi sploh ne vedeli, da se bližamo božičnemu času. Čudno je to: mi smo bolj na severu, vendar pa je tukaj gorkeje kot drugod bolj proti jugu. Pravijo, da je tukaj pas toplih vetrov, ki prihajajo od juga ob pacifični obali in gredo do Beringke ožine, kjer se zrak ohladi, potem pa zopet vrne nazaj.

Nekje sem čital, ako bi bilo mogoče razširiti tisto ožino med Sibirijo in Alasko za nekaj sto milj, da bi mogel topli zrak preko te ožine, bi imeli daleč na severu gorkejše podnebje. Morda tudi to pride. Današnja vojna dovolj izpričuje, kaj vse je mogoče, kaj vse zmore moderna tehnika.

Pomislimo na primer na Panamski prekop, ki veže Atlantik s Pacifikom. Pri gradnji tega prekopa so bile velike težave, in sicer ne samo finančne, marveč tudi radi mrzlice (yellow fever) in topografije, ker je eno morje nižje kot drugo. Ampak vse to so premostili: iznašli so bacile proti mrzlici, v prekopu pa zgradili velike zatvornice za regulacijo toka, oziroma plovbe.

Torej zakaj ne bi bilo mogoče inženirjem razširiti tudi oni pas med Sibirijo in Alasko za prehod gorkega zraka, oziroma gorkega morskega toka proti severu? Od tega bi imeli koristi celi kontinenti. Saj ni res, da je treba svetovne vojne vsakega četrt stoletja samo zato, da imajo ljudje delo in zaslužek!

Kajpak bodo spet mnogi rekli: kje vzeti denar? Kje ga pa sedaj dobe? Denar so tvoji možgani, tvoje roke! To se danes dovolj očitno preizkuša. Le kar je treba, je cilj, volja in organiziranje. Vsak delavec ima tisoče in tisoče dolarjev v svojih možganih, v svojih rokah. Le delavec je dal denarju vrednost! Premog pod tvojimi nogami ni vreden nič, dokler ni na površju. Tudi denar ni vreden nič, če je zaklenjen in zaprt. Denar mora v cirkulacijo. Oni, ki ovirajo cirkulacijo denarja radi lakomnosti, bi morali biti poslani v—umobolnico ali pa na farmo.

Zelo si želim dočakati časa, ko bodo morali vsi roparji in tatovi dati račune ljudstvu. Ti in jaz delava vse življenje, toda nimava še toliko, da bi plačala zdravnika in bolnišnico, če naju zadene večja nesreča. Kljub temu pa smo spravili na površje milijone ton premoga ali druge rude, prekopali in preorali mnogo celine in napravili rodovitna polja. Drugi so se zopet ubijali mnoga leta po tovarnah, pri pečeh in drugod. Ustvarili smo velika bogastva, ali posedujejo jih oni, ki niso delali. Ali je to pravično?

Danes govore: "Hitlerja pred sodni stol, da ga sodi ljudstvo!" Pravilno! Pred sodni stol ljudstva naj pridejo vsi oni, ki so kradli ali ropali! Nekoč sem slišal, da so se roparji v prejšnjih časih skrivali po šumah. Danes pa žive po palačah. Ni se jim treba skrivati, ker imajo svoje postave, svoje vojaštvo in tudi duhovščino, ki jih odvezuje od grehov . . .

Tista korzarska povest na zadnji strani Prosvete—izmišljena ali ne—je vsekakor značilna. Potem ko je pirat Tomaž Trublet s svojimi pirati pobil ljudi na galijoni ali ladji, je prosil katoliškega škofa za blagoslov. Pokleknil je in škof ga je blagoslovil. Ta pirat št. 1 je bil tudi velik častilec "Matere božje od Velikih vrat", ki mu baje izprosi milosti pri svojem sinu za njegova piratska podjetja in kriminalnosti . . .

Če ima kdo danes toliko dohodkov, da bi lahko od tega živelo mnogo drugih ljudi, je dovolj jasno, da ni tega zaslužil s poštenim delom na način kot jaz in ti. In ta človek-milijonar tudi moli in priporoča svoje podjetje "Materi božji od velikih vrat". Zdaj pride pa še najlepše! Ti ljudje pravijo, da mora Hitler pred sodni stol ljudstva . . . Kaj pa oni sami?! Svet je res prava norišnica.

George Gornik.

Po bolezni

Waukegan, Ill.—Tukaj je kakor po drugih krajih: vse dela, staro in mlado. Mladi fantje so že skoraj vsi v armadi in mornarici in se morajo bojevati na bojnih poljanah proti krvoločnemu Hitlerju in Japoncem. Upam, da bo vojna kmalu končana in da bo Hitler s svojo bando vred dobil zasluženo kazen.

Sedaj pa lepa hvala SNPJ za nakazano mi podporo v moji bolezni in za operacijski ček. Naša jednota res po materinsko skrbi za nas v slučaju bolezni in nam drugače pomaga. Srčna hvala moji sosedi Mary Leskovec, ki mi je stregla ves čas moje bolezni, kakor tudi vsem, ki ste me obiskali v bolnišnici in na domu in za podarjene cvetlice in darila, sploh vsem, ki ste kaj dobrega storili v moji bolezni. Dalje lepa hvala mrs. Grum iz Chicaga za cvetlice in obisk v bolnišnici, kakor tudi njeni sestri Mary Zdešar iz Clevelanda. Lep pozdrav tudi Rozmanovi družini iz Elyja, Minn. Obžalujem, ker ste izgubili sina v vojni. Frances, le potolaži se in nas pridita obiskat kot si obljubila.

Sedaj pa vsem po širni Ameriki vesele božične praznike in srečno novo leto. Bilo bi res veselo, ko bi se fantje povrnili iz vojne zdravi in zadovoljni k s jim domačim, kar tudi želim.

Josephine Prosen. 119

Nepričakovan obisk

Springfield, Ill.—O delu mam kaj pisati, ker ne del ne to ne ono, ker sem pač i pan. Drugi delajo s polno p za poraz Hitlerja in Japonca.

Kar me je največ pripravil pisanju, je to, da se želim hvaliti hčeri mojega brata, me je prišla obiskat iz precej daljenega Clevelanda. Ona piše Šinkovic. Z njo se nisva nikdar prej videla. Rekla je, me je iskala po Prosveti in tudi našla. Torej lepa hv Josephine!

Rekla je, da bi me vzela s boj in skrbela zame, dokler b živel. Zelo rad bi šel z njo, imam tudi jaz tam dosti p teljev poleg njene družine. A pak iz gotovega razloga m mogoče iti. Ako bi tega ne lo, bi se iz srca rad odzval. rej še enkrat srčna hvala, Jo phine!

Zahvaliti se moram tudi n sestri Louisi Grzel, o kateri je povedala, da sta me sk iskali v Prosveti. Obljubila je, da me tudi ona pride o kat, za kar se že vnaprej z ljujem in seveda—na veselo denje!

Frank Mol

Izkušnje starega naseljenca

Piše rojak s severozapada

XVIII

Pomoči ni bilo in moral s z "možmi postave" v zapor, k so me mislili kar s stradanje tega sveta spraviti. Stradal s tri tedne predno se je pri porotna obravnava. Rožica njena mati sta prišli v m takoj drugi dan, ko so me z li, a jima niso pustili, da bi obiskali in tudi niso dovolili, bi mi pošiljali hrano v za Naš bankir je bil edini, ki so pustili k meni, ampak nikdar bil sam pri meni, da bi mi v važnega povedal. Vsakikrat prišel z njim čuvaj. Moj "pri telj" okrajni pravdnik je do pazil na to, da ne bi izvedel takega, kar bi me razveselilo.

Neko jutro sta pa prišla d moža v mojo celico in me odp ljala na sodnijo. Tamkaj sta vsedla vsak na eno stran po mene, kakor da bi se bala, bi utekel nazaj v Belo Kraj Porotniki so že bili izbrani. V se je že na obrazu poznalo, se razumejo na sodnijske stv kot se je moja stara teta v s rem kraju. Zagovornika sta najeli Rožica in mati. Bil je precej zvit, ali kaj je pomag ker pred sodnikom ni njeg beseda nič veljala, mojega vražnika, okrajnega pravdni pa vse. Vse je bilo prej do vorjeno med okrajnim pravd kom, sodnikom in nedvomno di porotniki, da me morajo s znati krivega tega umora.

Sodnik je udaril z lesen kladivom po mizi in dejal—"p ceed". Takoj v začetku se začelo nepravilno. Ustavne p vice so na polici ostale, mene pa sodil oni, ki bi bil raje vid da me obesijo danes kot ju kajti ako me spravi s poti, mogoče še dobil mojo Rožico.

Torej takoj v začetku je p čel prav modro, tako da je p rotnikom zabil v glavo še p predno so vedeli, za kaj gre, sem ubil svojega gospodarja. P srečilo se mu je tudi, da me iz tira spravil, ali Rožice p ni mogel prevariti. Da bi bil p čel postavno in poklical priče, porotnikom takoj od začetka n pravil govor, s kakšnim kri nalcem imajo oni in sodn opravka. Moj zagovornik je p testiral, ali sodnik je vse nje ve proteste zavrnil. Pričel je n kako takole:

"Gentlemani-porotniki! Tuk bomo sedaj imeli opravek s p cej navihanim svetovnim kri nalcem, kateremu ni nič dru ga v mislih kakor to, kako polasti bogastva drugih ljudi, naj bo to z umori, hlinjeno lj beznijo do lepih žena in dek ali pa s tatvino konjev. Mor boste rekli, da je še premla da bi bil vsemu temu kos. D kaze imamo tukaj na mizi, je že pred petimi leti moral b žati pred postavo iz svoje rojs ne domovine.

"Videli boste sami, kako je morju umoril svojega dobrot ka, parniškega kapitana, da polasti 45,000 avstrijskih gol

(Dalje na 3. strani)

Cankar in delavske matere

Janez Kocmur

K petindvajsetletnici smrti Ivana Cankarja

(Se nadaljuje.)

Neki zimski dopoldan se srečava pred frančiškansko cerkvijo. Nosil je pod pazduho nekaj v časopisni papir zavitega. Nisem ga še videl, da bi bil kdaj kaj nosil, izvzemši kako knjigo. Videč moje začudenje, začne: "Mast in podplati . . . Daleč sem prišel, zdaj moram delati že za take reči . . . Dolžan sem gospodinji . . . To jej bo ljubše od denarja . . ." Odgrnil je rob, izpod katerega se je pokazal lonec. Z obraza mu je odsevala trpka zadovoljnost, da se bo odkrižal najsitnejšega dolga. Vedel je, da so podnajemnine večkrat glavni ali celo edini vir dohodkov mnogih gospodinj, pa mu je zato bil tak dolg največje breme. Kje je dobil blago, ne vem; da ga ni dobil zastonj, je gotovo, ker bi se sicer ne bil jezil, da mora "delati za take reči". Dobil ga je najbrž po posredovanju kakega uredništva, ki je namesto njemu izplačalo denar dobavitelju. Zastonj dajati se je komaj upal celo dr. Krek pri Gospodarski zvezi, kajti vojna doba je bil čas, da je jedel bel kruh skrivaj, kdor ga je imel.

Da težko dela in ne tako, kakor bi rad, je tožil večkrat. "Včasi me prime, da bi se kar ubil," je tožil nekoč. "Če bi imel revolver, bi se ustrelil. Obesiti se ne maram . . . Brrr!, fej!" se je stresel pri teh besedah. "Iz vode bi pa zlezel," se je zasmejal. "Samo omočil bi se . . . he," je nadaljeval resno. "Bil bi strahopetec, figar . . . Poglej žene: same so s kopico otrok, pa vzdrže . . . he! Bil bi šuft, svinja!"

Pogled na žene in matere pred trgovinami, čakajočimi v dolgih vrstah na živila, mu je vedno vlival novega poguma. Če vzdrže te, zakaj bi ne vzdržal on?

Pero mi je preslabo, da bi mogel opisati dovolj naravno, kako je neki dan vplivala nanj vest o prostovoljni smrti matere z otrokom v naročju v valovih Ljubljanice. Tistih trenutkov ne pozabim nikdar. Le še en dogodek med vojno me je pretresel tako globoko: justifikacija nekega primorskega Slovenca na Suhem bajerju. Štirje streli, dva v srce, dva v čelo, a življenje ni ugasnilo—v strahovitih krčih so trepetala usta nemo obtožbo v sinje nebo. Še en strel—"milosten" strel, od blizu, v usta. Ubito je odjeknilo, en sam krik je pretresel ozračje, krik groze, da je zastalo srce in oledenela kri po žilah. Namesto glave brezoblična gmota krvave sodre. Zadovoljno je general ob strani sprožil fotografski aparat—slika se mu je gotovo posrečila.—Vihar, ki tuli in bobni, lomi in podira; v očeh divja ogenj, jeza, strah in žalost; sleherna žilica trepetajoča od razburjenja, vse v njem je besnelo, ruvalo, butalo od groze in sovraštva. Spomnil se je svoje matere. Glas mu je drhtel, pretresljivo je slikal, kako silen mora biti obup, da se odloči mati za smrt z otrokom v naročju. Še danes ga vidim: kakor da ruje skale, lomi okove, trga verige. Strašen v divji jezi, na duši pa mehak in nežen kakor dih pomladanskega vetra.

Nekega večera sredi februarja 1917. me dohiti pred hišo Matice Slovenske na Kongresnem trgu. "Kakor nalašč," vzklikne vesel, položivši mi roko na ramo. Ustaviva se. "Kam?" vpraša. "V kavarno," odgovorim. "Ravno prav," povzame, kakor da mi ima povedati nekaj važnega. "Ti," začne, prijemajoč me za rokah. "Nekaj te bom vprašal." Odgovorim s pogledom, da čakam. Pogleda me globoko, zazdi se mi, da je v zadregi. Čutim, da se obotavlja. "Imaš kaj denarja?" reče nato naglo, a skoraj plaho, kakor da se je ustrašil lastnega glasu. "Denarja?" odvrnem. "Za črno kavo ali čaj bo že. Če nimaš, kar stopi. Če hočeš, ti dam takoj."—"Ne," reče zdaj bolj pogumno, ko je bil led prebit. "Jaz rabim več . . . nujno . . . takoj . . . Vsaj sto kron. Imaš?"—"Kje naj jih vzamem?" se zasmejem. Spomnim se, da je v Unionu koncert Glasbene Matice, kar je bilo med vojno velika redkost. Gotovo bi rad na koncert, pomislim, po koncertu pa z družbo; saj je nocojšnji večer namenjen Mateju Hubadu. A še preden sem zinil, reče: "Že vidim, da nimaš."—"Res nimam," potrdim. "Jutri bi ti lahko priskrbel; nocoj je že prepozno."—"Prepozno!" skloni resignirano. "Rabim takoj, sedajle, najmanj sto kron . . . Hudič! . . . Barabe, lumpi! . . . Ves popoldan sem letal zastonj . . . Nikjer nič . . . Fej! . . . Sram me je . . ." Bruhal je divje, sunkoma, iz bolnih prs; glas je razodeval skelečo bolečino, užaljen ponos, upor zoper sramotno ponižanje. "Eh, nič!" zamahne z roko in me potegne za seboj. "Pojdi; vsaj ne bom sam."

V kavarni ga je čakala sestra Neža. Pripeljala se je bila iz Pulja, kjer je bila omožena. Prisilila jo je stiska. Možev zaslužek v arsenalu sicer ni bil majhen, toda pomanjkanje je bilo strašno, živila redka in draga. Istrska okolica že prej ni živela v izobilju. Doma pa kopica otrok, lačnih in potrebnih obleke. Kdo naj pomaga? Ivan. On piše in zasluži. Pa sam je in lahko da. Če pride sama, bo dal več, kakor če mu piše. V pismu se ne da razložiti tako, kakor bi rada. In je prišla z zaupanjem v Ivana.

Razložil mi je vse s kratkimi besedami. "Sestra mi je, otroke ima . . . mati in sestra," je ponavljal venomer in se grabil za glavo. "Jaz pa nič . . . Ne bo verjela . . . Za gospoda me ima . . . Sedaj me bo imela za falota . . . Eeeh . . .", je sopel in govoril sam s seboj. Težko mi je bilo, nerad bi bil priča strašnega razočaranja sestre-matere, ko zve resnico. Obotavljam se, povem pomisleke. Zastonj. Silil je v me, mi prigovarjal, prosil skoraj kakor otrok. "Laže mi bo, če boš zraven. Tudi bo bolj verjela. Storil sem napako, da sem ji obljubil že za nocoj. Ona misli, da imam sam; ne ve, da sem beračil. Tega jej tudi ne povem, vsaj nocoj ne, bi ne verjela." Vdal sem se in stopil z njim.

(Dalje prihodnjič.)

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

9. novembra 1943.

Vem, da je v Angliji veliko patriotizma. Da ga je tako zelo veliko, nisem vedela. Da ga je mogoče najti po kasarnah in domovih, po tovarnah, po šolah, po kantinah, vse to mi je bilo znano. Zdaj sem ga našla, kjer ga ne bi pričakovala. Irene Baker je koncertna pevka. Mlada, temna in živahna. Iz torbice potegne ogledalo. "Trudna sem. In zebe me zdaj v Angliji. Prišla sem v meglo in mraz iz krajev, kjer smo imeli preveč solnca. Nimam kaj obleči. Kovčke, polne poletnih oblek, zimskega nič. Mislite, da mi bodo dali kupone? In lase si moram dati ondulirati. Skratka—civilizirati se moram."

Njena privlačnost ne odvisi od trudnih potez ali zanemarjenih las. Rad jo imaš, ker ne more skriti, da jo zanima vse, kar je živega na svetu. Ker je pogumna in podjetna in misli na druge, ko govori o sami sebi. Pred dvema dnevoma je prišla v Anglijo in zdaj išče mesta in dela. Začeti mora spet od vsega početka. Njena kariera ni taka, da bi mogla nadaljevati, kjer je prenehala, ko se je začela vojna. Začeti mora od vsega početka. Ko se je začela vojna, je bila že dobro vpeljana kot koncertna pevka. Nastopala je na odru kot solistka z najboljšimi orkestri. Imela je stalni angažma, da je nastopala na BBCju. Koncertna publika je zdaj pozabila nanjo, druge pevke so prišle medtem na oder.

Irene Baker se je takoj v začetku vojne priglasila v ENSA. To ustanovo dobro poznamo. Njena naloga je, da zabava vsakogar, ki je zabave potreben med vojno. Člani ENSA gredo na turnejo po tovarnah, prepevajo delavcem, se jim šalijo in jim igrajo, da prekinejo monotonost vsakdanjega dela. ENSA hodi na obiske v vojaška taborišča. "Šli smo v najbolj oddaljene in pozabljene postojanke na Britanskih otokih, ko so naši vojaki stali na straži pred nemško invazijo. Včasih smo bile edine ženske, ki so dobile dovoljenje, da so smele v kamuflirano vojaško skrivnost." Vmes med takimi turneji je nastopala na slavnih opoldanskih koncertih v Narodni galeriji. To so koncerti ,kjer lahko vsako opoldne, ko imajo uradniki in delavci svojo prosto uro, poslušate najboljše umetnike za en šiling ali celo pol šilinga. To vam je pravo ljudsko razumevanje in podajanje umetnosti: treba je bilo vojne, da smo prišli do tega. Ali tako so se udomačili ti koncerti, da jih ne bo mogoče odpraviti, ko bo konec vojne.

"Pred enim letom in pol sem pela zadnjikrat na odru v Angliji—Purcella v Narodni galeriji. Potem sem šla na dolgo potovanje. Bila sem na zapadni afriški obali, ki jo imenujejo "grob belega človeka." Šli smo obiskat vojake daleč notri v notranjost dežele, v 'bush', kamor niso prej prišle ženske. Vozile smo se—pet nas je bilo—v vojaškem avtomobilu. Dolge proge smo prepotovale z letali. Ker to je bilo še v časih višiške Francije, ko so bili deli francoske Afrike za Anglijo neprestopni, ker so hoteli obdržati svojo nevtralnost. Tako smo leteli preko takih dežel."

Ne more biti veliko koncertnih pevk na svetu, za katere bi bile muhe poseben problem pri petju. Irene Baker mi razlaga, da so muhe po nekaterih vročih krajih tako strašne, da se jih moraš otepati in otepati, pa ti še sede na nosu, očeh ali ustnicah. "Mahala sem z rokami neprestano, ni bilo mogoče drugače. Potem sem se pa spomnila, da najbrže to mahanje ne napravi mojega petja lepšega, nasprotno, da ga mora kaziti. Zavzela sem se, da se ne ganem, pa naj mi sede muhe na jeziku.

Drugi dan sem dobila pismo od vojaka, ki se ni mogel načuditi, kako sem mogla ostati mirna, ko so mi sedele muhe na očeh. Zapisal je: 'Malo ste podobna Francis Kay, ali čudno, do zdaj nisem mislil, da je to lepa ženska'."

Nekateri vojaki niso videli žensk dolge mesece, belih žensk pa morda leta, ko so jih prišla obiskat dekleta iz ENSA. Bilo je nekje v 'bushu', kjer so vojaki igrali nogomet, ko se je pripeljala naša petorica. Pustili so igro in žogo in v trenotku obkolili avtomobil. Vroči in prepoteni, majhna koliba, kjer so jim ponudili cigarete in okrepčila, dekleta pa vsa utrujena od vožnje po tropski vročini. "Takrat je bilo res preveč. Morala sem biti trda. Ni bilo več mogoče vzdržati. Odločno sem rekla, da najprej se moramo vsi skopati in odpočiti, potem bomo govorili dalje."

Za žensko, ki se odpravi raziskovat divje kraje, niso to čudni doživljaji. Tudi za žensko, ki nosi vojaško uniformo, ne bi smelo biti nič posebnega. Ali za koncertno pevko na turneji so to nenavadne okoliščine. Saj imamo še vedno tukaj dan za dnem koncerte; nekateri v dobrodelne namene, drugi pa navadni koncerti. Zadnjič sem bila na koncertu za jugoslovanski Rdeči križ. Na odru je pela primadona v svetlomodri svilnati večerni toaleti, s krasno počesanimi lasmi, našminkana, nališpana, manikirana. Po vsaki pesmi šopki rož in aplavz.

Vidite, zato se mi zdi, da je moja majhna znanka tako velika patriotinja, ker bi se ji lahko vse drugače dobro godilo tukaj med vojno. Pa se je prostovoljno prijavila in odšla na to čudno koncertno turnejo, zato da je s svojim petjem malo potolažila vojake, ki so že dolgo od doma in željni obiskov iz Anglije. Poldrugo leto je bila v Afriki. Zadnje tedne je čakala v Kairu na ladjo. "O Kairu bom govorila samo lepe stvari. Ker jih zasluži." Na poti domov je bila en mesec. Potovala je na ladji, ki prevaža vojake. Ladja je imela več potnikov, kakor je bilo na njej prostora zanje, da bi se počutili vsaj malo udobno. Ustavili so se v Siciliji. Ustavili so se v Alžiru. A kaj, ko niso ne tukaj ne tam smeli z ladje, samo z daljnogledom so poskušali videti, kakšni so ti novi kraji, kjer zdaj gospodarijo zavezniki. Na ta način, seveda ni čudno, da je vožnja trajala en mesec.

Kakor se je vrnila domov in kakor zdaj govori o svojem novem delu in kruhu, je res najbolj podobna vojaku, ki se je vrnil po dobljeni bitki vojne, odločen, da dobi tudi bitko miru.

Dolenjka.

Satelliti beže od Hitlerja.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

narjev. Vemo pa vsi, da je semkaj prišel iz Mehike, se prikupil s svojim priliznjevanjem najbogatejšemu možu v tem okraju. Ni ga tudi vzelo dolgo, da se je prikupil ženi moža, za čijega umor je sedaj tukaj pred vami. Žena moža, katerega je on umoril, misli, da njo ljubi, hči te žene pa misli, da njo ljubi. Meni je pa znano, da ne ljubi ne prve ne druge, ampak le njihovo bogastvo, katerega se bo tudi polastil, ako ga vi, gentlemani-porotniki ne spoznate krivega tega brutalnega umora.

"Ne ozirajte se tudi na priče, ker vem, da te bodo vse na njegovi strani. Poglejte tam ženo in hčer moža, katerega je s to-le sekiro umoril. Očaral ju je toliko, da sta mu najeli zagovornika, katerega bosta sami plačali, njegov denar bo pa v banki obresti nosil."

"Zahtevam, da se vse to prečrta," se je oglasil moj zagovornik. Ali sodnik ga je zavrnil in rekel mojemu sovražniku, naj nadaljuje.

Nato je vzel z mize mojo prej opisano sliko, jo s pomočjo dveh mož prilimal na steno. To sliko je vzel iz hiše, ko sta šli mati in hči do mene v mesto. Porotnike je poklical k sliki in jim pripovedoval, kaj katera pomeni.

"Vidite, gentlemani-porotniki, s kakim kriminalcem imate vi in sodnija opraviti! Ta prebrisanec jo je sam naslikal. Nesumljivemu opazovalcu se ta slika vidi nedolžna, a mi si bomo ogledali malo bolj sumljive strani. Vidite, tukaj je pred postavo bežal iz svoje rojstne domovine za hudodelstvo, ki mi sicer ni znano. Vidite, tukaj v Trstu se je že prikupil parniškemu kapitanu, da mu je dal delo v uradu. On je pač vedel, da ima kapitan zmiraj dosti družbinega denarja v svoji oskrbi, o katerem je računal, da se ga polasti, bodisi z zvijačo ali umorom . . ."

Pri vseh naslikanih mestih je zmiraj nekaj našel, da je porotnikom pripovedoval, kako sem jaz zmiraj gledal, da se polastim tujega denarja. Ko je prišel do slike, kjer sva s kapitanom sredi morja na hlodih sedela, je pa kar s solznimi očmi pripovedoval in dokazoval, da sem kapitana prav tako s sekiro ubil, kakor sem zdaj svojega gospodarja na renču. "Tukaj, vidite, se je izdal, da ga je ubil: V tej škatlji je bilo 45,000 avstrijskih goldinarjev, katerih se je on polastil. Tu na vrhu piše, da ne ve, kje je ta denar, a jaz vem, kje ga je zakopal.

"Yes, gentlemani-porotniki! Tukaj na morju je ubil svojega kapitana prav tako, kakor je zdaj na renču ubil svojega gospodarja. Sekiro mu je zadaj v glavo zasekal. Z umorom kapitana se je polastil 45,000 avstrijskih goldinarjev; z umorom renčarja se bo pa polastil njegovega denarja in vsega drugega premoženja . . ."

Šel je naprej po sliki in porotnikom dokazoval, da sem v Mehiki konja ukradel, ne pa zastonj dobil, kot je bilo napisano na sliki. "Tukaj, vidite, je pa še katoliškega duhovnika za nos potegnil, da mu je napisal pismo, s katerim se je prikupil možu, katerega je sedaj umoril. S svojo zvijačo se je hitro prikupil tam sedeči materi in njeni še precej mladi hčeri. Stavim pa, ako ga oprostite, bo šel naravnost nazaj na renč, kjer bo on gospodaril in spravil čim več denarja, potem pa se bo raznesel glas, da je zmanjkalo njega in denarja . . ."

Tako je demagogiral moj sovražnik in iztresal gorostasne laži. Ali—uspel je! . . .

O izpraševanju prič in o sodbi ne bom rekel nič drugega kot to, da so vse priče z renča govorile v moj prid. Drugih prič pa sploh ni bilo kot tista moja slika, katero je okrajni pravdnik tolmačil porotnikom kot očitiden dokaz, da sem jaz morilec in da sem umoril svojega gospodarja prav tako kot kapitana na morju. Bil sem spoznan kriv umora svojega najboljšega prijatelja. Porotniki so se vrnili od posvetovanja že v desetih minutah in naznanili sodniku, da so me soglasno našli krivega tega umora . . . (Se nadaljuje.)

ZAPISNIK

seje SANSa 21. avgusta 1943

(Nadaljevanje)

Zaitz: Resolucijo si mi lahko tolmačimo tako, da ne podpiramo nobenega -izma, niti ne klanja nedolžnega naroda. Slogo med Slovenci moramo na vsak način ohraniti. Vsi imamo svoja prepričanja. Ta lahko ohranimo, ne da bi delali razdor in SANS oslabili. Ker je Anglija v sporazumu z Ameriko že pričela imenovati vse odporne elemente v Jugoslaviji za "gerilce" (treba je bilo kompromisa!), se tudi ta odbor ne bo zameril nikomur, ako rabi bolj obširen izraz. To se da napraviti z malim popravkom besedila. Nikakor pa bi ne videl rad, da bi se radi tega SANS moral razbiti in bi odborniki morali odstopiti.

Kern: (Smatra, da ena beseda ni tolike važnosti. Govori glede odsotnosti župana Lauscheta pri kosilu.—Kuhel pojasni, čemu se Lausche ni udeležil.)

Kristan: Da boste vedeli koliko važnosti polagajo Srbi in Hrvati besedi "partizani", naj omenim, da sem že na seji predlagal kompromis, ko sem uvidel, da bo Zalar glasoval proti tisti točki. Vsa delegacija je bila proti spremembi.—(Na vprašanje, ki ga je stavila sestra Prisland glede bolgarske in macedonske reprezentacije, pojasni, da je vsaka teh skupin imela po enega delegata, za bodoče seje pa bodo upravičeni do sedem vsaka, kot ostale narodne skupine.)

Zalar: Jaz gospoda Adamiča visoko spoštujem in ves slovenski narod mu mora biti hvaležen za vse, kar je že storil v njegovo korist. Njegovo delo je velevažno in nikoli bi SANS ne dosegel tega, kar smo storili v teh mesecih, ako bi ne imeli na strani Adamiča. S tem pa še ni rečeno, da se povsem strinjam z vsem, kar je on napisal v nekaterih knjigah. In če Adamiču pojasnimo težave, v katerih se bi SANS nahajal brez popravka omenjene točke, bo gotovo pristal na sugeriran popravek. Pri vseh sejah, kjer sem sodeloval, smo bili vsi kot ena sama družina in še nikoli bi bila izrečena besedica, ki bi le najmanj žalila enega ali drugega. Prosim in apeliram, da vplivamo na njega in omenjeno spremembo izposlujemo.

Kristan: Adamič kot predsednik Združenega odbora sam ne more ničesar storiti. Toda, ako ga hočete prepričati o potrebi za spremembo, tedaj se naj apelira na njega. Dokler pa ne dobimo odgovora, se naj glasovanje suspendira.

Sledi splošna razprava o predmetu. **Kern** in **Oman** ne vidita nobenega vzroka, čemu bi ne bi vprašali predsednika za spremembo. Vsaj se strinjamo z odborom in ga ne zavračamo.—**Kristan** meni, da bi mi lahko celo resolucijo priobčili v listih s komentarjem, da SANS želi spremembo v nekaterih točkah in izrazih. Vsekakor pa je potrebno tudi javnost poučiti in ji dajati potrebna pojasnila, zlasti na shodih. O zadevi nadalje razpravljajo **Zalar, Cainkar, Kern, Prislandova, Zupančičeva, Kristan** in **Oman,** ki je mnenja, da je polovica poročil iz stare domovine nezanesljivih, nekaj pa mora biti resnice. Če so pa dokazi, da so te novice laž, tedaj bo pa verjel. **Zupančičeva** meni, da se izjava odobri kot je bila predložena, ljudje se pa naj poučijo.

Brat **Zalar** predlaga, da se glasovanje o sprejemu izjave opusti, dokler ne napravi SANS stika z Adamičem in to naj napravi predsednik ali pa pomožni tajnik.

Brat **Zaitz** meni, da je potrebno najprej soglasiti se. Škoda, da ni Adamiča na tej seji, kajti, ker je zelo strpen in polaga veliko važnost na SANS, bi gotove uvidel našo težavo in stvar uredil. Do sedaj sta se pokazala le dva slovenska lista, ki sta simpatična napram partizanom. Naši kričači se vedno spreminjajo z ene strani na drugo. Ni dolgo tega, ko so šteli Mihajloviča za takega heroja kot McArthurja ali Timošenka; ko se je pa Mihajlovič zameril Moskvi, so ga njegovi prejšnji oboževalci obtožili za izdajalca. Toda gotovo so pota tudi za kompromis glede izjave. Če je bil izhod za skupen kongres, tedaj je tudi pot za Združeni odbor. Če resnično želimo delati skupaj, tedaj se bo našla pot. Škoda je, da je Ameriška Domovina ta novi odbor že denuncirala. To mu bo škodilo.

Kristan izjavlja, da je bil vedno za skupnost in je še sedaj. Naš SANS ni nobena stranka, kljub temu, da so v njemu razne stranke. Pomagajmo skupno rešiti našo Slovenijo in zgraditi novo Jugoslavijo, predvsem, ako bodo vključene še druge balkanske države. Pokazalo se je, da so tukaj skupine, ki bi lahko skupaj delovale za skupen cilj. In ta skupnost je še vedno enake važnosti kot preje. Obvarovati pa moramo Združeni odbor, drugače so naše prilike za Zedinjeno Slovenijo jako majhne. Ohraniti moramo celoto obeh—SANSa in Združenega odbora. Rečeno je bilo, da gre le za eno "besedo", toda temu ni tako. Izraz "partizani" ni samo beseda, temveč **ime**—torej **ideja.** Oni sami so si nadali to ime, mi bi jim ga pa radi uradno odvzeli.

Oman: Meni gre le za besedo "partizani". Ta se naj odstrani, da ne bo nevolje od katoliških Slovencev, pa bo vse v redu.

Kristan: Mi ne moremo sprejeti popravljene resolucije in tako v listih priobčiti. Drugi listi so ali pa bodo priobčili originalno.

Zaitz: Vesti niso zanesljive, ne o 200,000 bojevnikih, ki jih baje ima Mihajlovič nekje v srbskih gorah, niti ne o 10,000 partizanih, ki so baje udrli v Italijo. Izhod za izjavo je ta, da vsi glasujemo za resolucijo kot je predložena. Delegati pa bodo morali v listih pojasnjevati, čemu je bila sprejeta sporna točka. Ker se naše zastopstvo poveča za dva delegata, bo v bodoče lažje delati v smislu principov, za katere se vsi strinjamo. V teh kritičnih časih pa nikakor ne moremo dopustiti, da bi se kateri odbor razbil.

Cainkar: Komentar na koncu izjave bi lahko kril vsa sporna vprašanja.

Oman: Če ni drugače, lahko stavimo pogoj, da partizane podpremo, če se bodo res pokazali za zaupne.

Kuhel: SANS seveda lahko napravi svoje zaključke glede izjave, toda izjave same ne more spremeniti brez sporazuma z ostalimi delegati Združenega odbora.

Zalar: Če sprejmete izjavo tako kot je bila predložena, tedaj moram izstopiti iz SANSa kot odbornik. Ljudje še niso na jasnem glede odpora v stari domovini, so še "na fencu", radi tega jih je treba najprej podučiti, ne pa razdražiti. Smatram, da je moj predlog najbolj na mestu.

Oman: Saj smo vsi za partizane, toda, da rešimo SANS in ohranimo slogo med narodom, jih imenujmo "gerilce". Med tem pa dajmo ljudi podučiti. Podpiram predlog brata Zalarja, da tajnik piše Adamiču.

Kristan: Preje prečitana izjava se naj smatra za predlog, h kateremu dostavljam svoj apel, da nesoglasujoči odbornik ne bi delali neprilik.

Sledi glasovanje z dviganjem rok in rezultat je sledeč: Za predlog brata Zalarja, da se v resoluciji beseda "partizani" opusti in nadomesti z "ljudski gerilci", je oddanih pet (5) glasov (Zalar, Oman, Urankar, Kern in Prisland). Za izjavo v celoti pa so bili oddani štiri (4) glasovi (Cainkar, Zaitz, Kuhel in Zupančič). (Kristan ni glasoval, ker je bilo glasovanje javno. Upoštevan tudi ni bil glas brata Jurjevca, ki je zahteval, da se zanese v zapisnik, da se z Izjavo v celoti strinja.)

(Dalje prihodnjič.)

GUSARJI

(Les Flibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-p

(Se nadaljuje.)

S Flibustejci niso imeli nikakršne skupnosti in Tomaž je gledal na te dečke bolj s pomilovanjem, saj so izvrševali vsako najmanjšo zapovedal s posebno ročnostjo in so sploh bili jako krotki. Ludviku je pa to bilo zelo prav, ker je porabil njihovo spretnost in pokornost in je takoj odredil dvojno dnevno delo, pomnožil bremena in dal delati zgoraj in zdolaj v istem času, izkratka, brez pomislekov je izrabljal te dečke in jih vedno priganjal k največji naglici, da se čim preje povrnejo v domovino.

Tomaž sam se ni prav nič brigal za vsa ta dela, marveč je skušal zadnje dni svojega prebivanja v Ameriki izrabiti za kolikor mogoče prijetne zabave, dneve za prijetne sprehode po vsej okolici, noči pa za še bolj prijetna krokanja, h katerim je vabil vse pustolovce cele okolice. Juana se je teh krokanj rada udeleževala in jim je tudi rada predsedovala. Ponašala se je s svojo bogato opravo, dasi je zaničevala vse te babnice okrog sebe, ki jih je vedno dovolj v družbi Flibustejcev, dokler je kaj drobiža, in ki se znajo s tem drobižem tudi mnogo bolje okoristiti ko Flibustejci sami. Oltod cela kopica nakita in dragocenih oblek.

Zavzetje Ciudad Reala je prav lepo napolnilo vsako bisago in malho. Na Tortugi je zablestel izreden sijaj — za nekaj tednov. Prirejale so se hrupne in razkošne veselice s pravimi poplavami vina, ki se je razlivalo po svili, baržunu, čipkah in zlatih vezeninah. Tudi igrali so, in bilo, kakor da čarajo: Marsikateri Flibustejec se je bogat vsedel h kockam in je vstal reven, kakor je bil poprej . . . Vendar se pa ni nikdo vznemirjal nad takimi muhami sreče, saj je še morje tu in tuje ladje na njem. Kar si zgubil to noč v igri, si poiščeš jutri zopet z mečem v roki pri tujcu. Igra je povsod ista. Vkljub temu je opazovalec mogel sredi najrazkošnejših veselic opazovati tudi najdivjejše prepire in dvoboje, pokolje, ter druge razvratnosti . . .

Ludvik Guenole se ni udeleževal ničesar. Trdovratno je ostajal na svoji fregati in njegova vnema, da pospeši priprave, je rastla z vsakim dnem . . .

Končno je prišla tudi ura odhoda. To pot naj bi "Lepa podlasica" vzdignila zadnjikrat sidro po dolgotrajnem in prav dobičkanosnem križarenju. Bilo je jeseni leta 1672., ko sta kapitan Tomaž in poročnik Louis skupaj zapustila Sain Malo, da si poiščeta slave in bogastva v daljni flibustejski deželi. Slave in bogastva sta našla dovolj, to je brez dvoma. To je pa bila tudi pravična nagrada, po tolikih naporih . . .

Končno je torej udarila ura. Bilo je lepega oktobrskega večera, ko je solnce tonilo. Ta mesec je na Antilah stokrat bolj svetel in topel, ko pri nas lepi meseci juni, juli in avgusta. Prejšnji dan sta se Tomaž in Juana zadnjikrat primerno poslovila od svojih krokarskih tovarišev in bratov v orožju in to slovo ni trajalo baš prekratko. Ludvik Guenole je imel največje težave, da je šestintrideset ur kasneje prekinil to jemanje slovesa, ker je bil mnenja, da se odhod ne more več odlašati.

Po nekaterih težavah je torej odrinil čoln, ki nosi kapitana Tomaža in njegovo ljubico na krov fregate. Poročnik je na to prav brzo zapovedoval manevru, dal dvigniti sidra, naravnati jadra, obrniti krmilo in končno odriniti od kraja preč, v severno-zapadni smeri, da jo udari skozi bahamski preliv in okrog Lucayskih otokov ter tako ujame dobre tokove in vetrove, ki ponesejo ladjo proti Evropi.

Ladja se gladko pokorava svojim vrvem, užem, konopom in povodcem in veselo reže gladino, na zapadu pa tone ekvatorsko solnce in prižiga s svojim škrlatom nebo, zemljo in morje.

Na zadnjem kastelju stojita vzravnano Tomaž in Juana ter molče opazujeta plemeniti zaton kraljevske oble. Bolj na levo širi v potemnelem iztoku Tortuga svoje smaragdnozeleno nabrežje. Bolj zadaj, v globoki temi molčečih gozdov, se še svetijo okenca redkih domovanj in nekatera odbijajo zadnje žarke tonečega solnca krvavordeče nazaj na zapad. Pogled na vse to je nečuveno grandiozen. Juana krči obe roki na robu ograje in hlastno vsrkava ta pogled v se.

Louis Guenole stopi h kapitanu in ga v svojem veselju, da se vendar enkrat že vrača v domovino, krepko udari po ramah. Tomaž Trublet, imenovan Tomaž Jagnje, se okrene, zasmeje in iztegne roko proti sedaj že oddaljeni obali:

"Brate Ludvik, mi li veruješ? Vse to zapuščam sedaj in malo manjka, pa bi mi bilo iz srca žal . . ."

Juana pa, ki še vedno opazuje, se pri teh besedah zdrzne, se s krepkim okretom takorekoč odtrga od zadnjega pogleda in stopi k svojemu ljubčku: "Ho!" pravi, "saj se še vrneva!"

Štirinajst dni že križari "Lepa podlasica" in vedno okreta svoja jadra po bahamskem prelivu, ki ni niti prav širok niti prav varen, ker ga omejujejo na severu mnoge čeri, in ker vetrovi v njem niso nikdar redni, ampak se menjajo, kakor je njih volja. Toda Ludvik Guenole je ta preliv prebrodil že takrat, ko je vozil zavzeto galijono nazaj v Francijo, in zato pozna ta preliv od enega konca do drugega prav dobro. Zato je dober pilot in ker je tudi budno stražil, se ni pripetila nikakršna nesreča. Končno se pojavi Kap Sable, zadnji odgranek polotoka Floride, in sedemnajsti dan svojega potovanja zavije ladja okrog njega. Nato obrne Louis Guenole smer takoj naravnost na sever, da se v velikem loku izogne zadnjim indijanskim otokom, velikemu Abaccu in Mantanillasu.

Tu menja morje svojo barvo. Namesto zelene, kaže temnomodro. Mornarji se temu zelo čudijo. Louis Guenole se jim pa smeje in se raduje, ker dobro ve, da je ta menjana barva prvi znak one čudežne struje tople vode, ki pluje po vsem Atlantskem oceanu od ameriške pa do španske in angleške obale. V njej se bo "Lepi podlasici" godilo prav dobro.

Peti dan se veter nenadoma preyrne od iztoka na zapad in občutno ohladi zrak. Jasno nebo se pokrije s sivimi oblaki in močna toča opetovano ropota po krovu. Louis Guenole povije svoje vrhnje jadro in še nekaj drugega platna ter se pripravi za vihar. In zopet se raduje, kajti vsaka zapoved je že tudi izvršena v redu, lahko in naglo, in vse spremembe imajo tudi svoje dobre posledice. Z zdolnjimi jadri in jadrom za vihar drvi "Lepa podlasica" sedaj mnogo hitreje, ko poprej v mirnejšem vetru z vsemi jadri, in bolj naglo, ko le kedaj poprej, ko je še lovila kakšnega holandskega ali španskega trgovca, ki je bežal, kar je imel vetra. Toda toplota v zraku je pojemala vedno bolj in bolj, in kmalu zavijejo mrzle megle vse morje v sivino. Iz polnih prs vsrkavajo Malonezi mokrotni veter in se jim zdi, da je domovina že v bližini . . .

(Dalje prihodnjič.)

Ameriška vojaka Charles Schmitz in John W. Griffin nosita božična darila v vojaško barako nekje na italijanski fronti.

Deset povesti

Anton Novačan

MURI PREGANJA VRANE

I.

"Pa se res težko orje," je dejal, "huje nego druga leta. Prav tako, kakor se mi je sanjalo nocoj. Veš, orjem, orjem to trdo Ločnico, siv mrak je ležal na njej. Same megle, nič solnca. Naenkrat obtičim in pogledam. Nekake pošasti, nekake mačke, nekaki hudički sede na lemežu in ga pritiskajo k tlom!"

"Moj Bog!" je vzdihnil Luka.

Jurij je nadaljeval:

"Udarim z otiko in 'šššt' je završalo. Pošasti izginejo in le nekak soj še migota krog lemeža. Tedaj se prestrašim in poženem, vzdignem plug in malone strahu skoprnim. Pod lemežem je ležala glava Banovega študenta, vsa krvava, lasje strjeni in krvavi, oči grozne, usta penasta."

"Sveta Marija!"

"No le počakaj, nič hudega, le poslušaj. Odprem oči in lej, Banov študent stoji pred menoj."

"Viš-ga!" se je razveselil Luka in udaril po konjih.

Brazda se je bližala kraju.

"Kaj bi le take sanje!" je mrmral Jurij, vzdiguje plug. Ves velik se je ozrl v dobravo na kočo Banovih. Ležala je tam kakor madež na belem dnevu, majhna in revna, trdo k zemlji prižeta. Sleme je bilo ugrezlo, streha razdrapana, dimnik viseč in brez kape. Stara tepka v polnem temnem zelenju jo je ščitila, da ni bila čisto sama v pusti, s trnjem prerasli dobravi.

Jurij je pokazal s prstom na kočo.

"Od take koče!" je dejal in zamišljen umolknil.

"Od take uboge koče!" je ponovil Luka in se hudomušno nasmihal.

A za hip je dejal:

"Ampak bled je Banov študent, v krčmo bi moral!"

Jurij je prijel za plug. Čez Ločnico je zahladil veter. Odnekod je priletela jata vran in Muri je veselo zalajal. Posedale so ena po ena, vzletale, krožile. Nevoljno so korakale in se vzdignile v dobravo. Luka je ščuval psa in se šalil:

"Zgrabi jo, Muri, zgrabi! Drži jo, Muri, drži! Bomo suho vranje bedro kuhali, suho vranje bedro bomo večerjali!"

"Kaj bi vrano tudi?"

In Jurij je pogledal nanj, na njegove križem pokrpane hlače, na potrgano srajco, na njegovo pripognjeno glavo, z vetrom v sivih mehkih laseh. Tak je bil Luka hlapec, včeraj pijanec, jutri berač in potem zopet hlapec, veseljak in svobodnjak, človek brez doma, večna popotna bisaga. Rodil se je? Kdo bi to vedel. Mati mu je bila? Kdo bi to znal. Dozorel je nekje na božjem solncu kakor jabolko in našla se je roka, ki ga je utrgala. Za mlada je odrinil v tujino, romal čez morje, blodil ves svoj dobri vek po svetu, morda delavec, morda sluga, sam Bog ve kaj. Vrnil se je naveličan in postaran na našo stran, v blaženo deželo vina in strahu božjega. Hodil je po vaseh, znan ali neznan sedel pozimi za peč, poleti v somraku na prag, se razgovoril in nasul poslušalcem pisanega popotnega bogastva. "Bili so trije bratje . . ."—"Živel je nekoč kralj . . ."—"Tam v tisti lepi deželi, ej . . ." In vasi so poslušale, veliki otroci so poslušali lepe bajke o velikem življenju tam za tremi gorami, za tremi vodami. Kadar je dajal, je Luka mnogo dal, kadar norel, je mnogo norel, a če se je zaprl sam vase, bil je mrk in mračen in brez besed. Naježil je tedaj obrvi, zbral svojo culo, poklical Murija in je odrinil iz kraja.

Zadnje čase je malo pohajkoval. Tudi se je bil upognil, dasi še zmirom živ in okreten, in povesti ni toliko znal. Držal se je ene hiše, navadno pri Knezovih, ter postajal ves bolj čemeren in žalosten. Videli so ga pogosto na samem, kako se ozira naveličan po nebu, kakor da mu je tesno in ne ve, kam naj nameri korak . . .

Orala sta in orala. Brazde so se kopičile, ogoni so rasli, visoka Ločnica se je spreminjala v prostrano temno gredo. Šla je zaprega gori in šla zopet doli, in plug, veliki krt, je ril in se bliskal v solncu ob koncih. Med mendranjem konj in šumnim trganjem zemlje je lajal Muri, podil se za vranami v širokih kolobarjih in potem zasopel obsedel in jih še samo gledal. Razposedle so se po planoti in padale na njivo, podobne črnim snjam, ki jih nosi veter. Brskale so po brazdah z opreznim očesom na vse strani.

Izprevrgla sta polovico njive in Luka se je utrudil.

"Žeja me," je dejal, in tudi živina je trudna!

Vlekla sta brazdo do konca in izpregla.

II.

Po majhnem kosilu in kratkem počitku je Jurij vstal in se udaril po kolenih.

"Zdaj pa pojdiva, izorjiva! Še povleči bo treba nocoj!"

Luka se je zakrohotal na ves glas.

"Kaj še! Ne priganjaj, pobegnem ti!"

"Hoče se mi počivati. Stori, kar ti pravi natura. Naturo je treba poslušati!"

In je legel podolgem kraj pluga. Roke si je položil pod glavo in mežikal Juriju, zaničljivo grgraje. Med kolena mu je legel Muri in od same udobnosti brezskrbno zadremal.

Jurij se je jezil, se premagoval, se nasmehnil.

"Sodrga, ali te naj z ročico!"

"Pa me z ročico!" je odgovoril Luka in zatisnil oči. "Kaj bi z menoj starcem, kaj bi s človekom? Konja lahko zaprežeš, mene ne moreš. Psa lahko osuvaš, mene si ne boš upal. Ti si kmet, jaz potepuh. Kakor vetr se vzdignem čez prvi hrib, ti pa imaš korenine v zemlji. Kakor drevo si, ganiti se ne moreš!"

"Saj mi ni do oranja," je pomislil čemerno Jurij in sedel na voz.

Solnce je lezlo že nizko. Čez Ločnico je zavel hladen vzduh, sunkoma in boječe, lahne podvečerne sape. Vse bolj je sinjelo nebo. Vse bolj je žarela zapadna stran in tonila v neznatnost črta na obzorju. Jurij je pogledal na vas.

Bila je pohlevna, ponižna vas. Kakor želve so se stisnili tam doli vaški domovi, druga z drugo vaške koče in kozolci in kakor hrbti želv so blestele v večernem solncu strešne ploskve; opeka v dolgih, ravnih vrstah, na slemenih žlebniki z belim apnom pritrjeni, vse rdečkasto, očesu zoprno, naveličano.

Nad vasjo so kipeli jagnedi; še večji, še višji v neskončno nebeško sinjino. Kaj, ko bi se jeli podirati, lomiti, padati križem v grozni lomnjavi na ubogo vas! Visoki so, pa žugajo, ne, krotko drhti list poleg lista, ko drobni plamenčki so, še jih zlatijo solnčni žarki.

"Luka, Luka!" je zaklical Jurij.

Na vasi je zajokal otrok. Med topobelim zidovjem je blodil osameli krik pijanca. Zapel je bridko petelin, mukala je krava, grobo in izpretrgano, kakor bi udarjal s preklano desko po zidu. Zalajali so psi. Po cesti je zropotal voziček in ogromen oblak prahu se je nadvil čez vas.

Bilo je zopet vse mirno, majhno in ponižno.

"To ti je naša vas!" je pomislil Jurij. "Krava muka, pes laja, pijanec vpije. Ti pa krompir ogrebaj, njivo orji, babo pretepaj, z Bogom se spravi in umri. Tako so delali stari, tako moramo mi, hudič naj vse skupaj pobere . . ."

Pljune jezno daleč od sebe in se odvrne od vasi. Na vasi se je oglasilo drobno klepanje kose, dolgočasno in enakomerno, podobno reganju zadovoljne žabe.

"Luka, Luka!" je zaklical Jurij iznova, ne da bi ga pogledal.

Gledal je za solncem, ki je romalo čez zeleno svobodo livad, širečih se onkraj vasi. Sredi njih je videl potoka veliki sled, krivenčasto, temnozeleno črto. Bela cesta je tekla zložno ob njem, šla ob stari vrbi v ovinek in se izgubila med rjavimi vinskimi griči, ki so dremali mračni, kakor tihi počivajoči starci. Nad njimi se je zbirala tenka megla in segala že do vznožja Svete Ane, stare in od neurja marogaste cerkvice, ki je ždela tam gori sama, z resnimi somornimi linami.

Pust krik se je razlegal od vasi. Nekdo je zavriskal na vse grlo in zaigrala je harmonika. Prenehalo je drobno klepanje kose, utihnili so psi in petelini. Odpirala so se vrata in na pragovih so se gnetle ženske. Izza oglov so kukali dedci in tolpa otrok se je podila po cesti.

Luka je osupel povzdignil glavo.

"Ali ne slišiš?" je vprašal Jurija. "Kaj ni to harmonika?"

Poskočil je na noge in ugibal:

"Kaj bi le bilo? Svatov ni, semnja ni, praznika ni. Ali veš ti, Jurij, ali se kaj spominjaš?"

"Veseli ljudje, pijanci," je odvrnil Jurij zaničljivo in opazoval troje mož, ki so se bližali s harmoniko vaški krčmi.

Luka se je pripognil in oprl roke na kolena in poizvedoval.

(Dalje prihodnjič.)

MUD SLOWS DOWN ROME DRIVE

HEAVY RAIN and mud have slowed the Allied drive to Rome. This picture shows a truck load of supplies bound for American troops bogged down on a muddy road. Italy has had heavy downpours for the past month. Official U. S. Signal Corps Radiotelephoto

MEET THE AXEES
The Gremlins of Accidents

RAZPIS SLUŽBE

V glavnem uradu SNPJ je izpraznjeno mesto hišnika (custodian). Kdor se zanima za to službo, naj se prijavi takoj. Za podrobne informacije in vse drugo pišite gl. predsedniku V. Cainkarju, 2659 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Razni mali oglasi

MORA SE PRODATI na 2143 W. 13th St. 2 nadst. zidana hiša, prodajalna in 3 stan., parna gorkota, ter 1 nadstrop. zidana delavnica zadaj, 20x60. Razkažemo v soboto ali nedeljo; kličite Berwyn 4465.

OPERATORICE NA ŠIVALNEM STROJU

Vladno, stalno ali delno delo. Najvišja plača. Začetnice učimo. Dobri kontrakti. Ako niste sedaj uposleni v vladnem delu, pridite pripravljene za delo.

UNITED STATES TENT & AWNING CO.
2315 W. Huron Street

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih . . . . . .

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. . . . Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. . . . Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue - - Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prištejo eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cene listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Chicago in okolico je $7.50	
1 tednik in	4.00	1 tednik in	6.50
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednike in	2.40	3 tednike in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $

1. Ime _____ Čl. društva št. _____
Naslov _____
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
2. _____ Čl. društva št. _____
3. _____ Čl. društva št. _____
4. _____ Čl. društva št. _____
5. _____ Čl. društva št. _____
Mesto _____ Država _____
Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐